

Politici filozofové Niccolò Machiavelli a Francis Bacon
*Analýza teoretických směrů a zhodnocení jejich využití
v současné praxi*

Suma

Text je poměrně dobrý, v analytické části reflektivní, ne však zcela analyticky bezproblémový. V úvodu absentuje hlubší vhled a zdůvodnění zvoleného tématu, výběr knih, jejich obsah, podobnost konceptů a možnosti jejich srovnání. V průběhu textu postrádám sumarizující schémata, která by jasně ukázala, jakými oblastmi se M a B zabývají a proč. Tato schémata by čtenáři jasně ukázala, čím se oba autoři zabývají, jaké jsou jejich klíčové myšlenky a ty by v komplexní míře mohly být analyzovány v empirické části stati. Tam vybíráte tři kritéria srovnání, aniž by bylo jasné, kde jste je vzala, zdali pokrývají celou škálu myšlenek M a B a jaká jste nevybrala a proč a čím jste tak mohla ochudit čtenáře a případně navazující myšlenky o využitelnosti obou autorů v současných politických systémech.

OBSAH:úvod, závěr a zdroje se nečíslijí!

1. ÚVOD	3
2. PŘÍSTUP KOHO-CELÉ JMÉNO A K ČEMU? MACHIAVELLIHO	3
a. to klíčové obsažené v díle <i>Vladař</i>	3
b. to klíčové obsažené v díle <i>Rozpravy o prvních deseti knihách Tita Livia</i>	5
3. PŘÍSTUP KOHO-CELÉ JMÉNO A K ČEMU? FRANCISE BACONA	6
a. to klíčové obsažené v díle <i>Nová Atlantida</i>	6
b. to klíčové obsažené v díle <i>Eseje</i>	7
4. ZHODNOCENÍ VYUŽITÍ KONCEPTŮ MACHIAVELLIHO A BACONA V PRAXI	8
a. <i>Naše minulost – předpověď Machiavelliho</i>	8
b. <i>Naše současnost – prezident jako vladař podle Machiavelliho nebo podle Bacona?</i>	9
5. ZÁVĚR	10
6. ZDROJE	11

1. Úvod

Ve své práci na začátku popíšu teorie Machiavelliho **kdo to je, proč o něm píšete, v jaké souvislosti, jakými tématy se zabýval, jak jsou využitelné ve veřejné politice?**, které zdůrazňuje ve Vladaři. Pro lepší pochopení Machiavelliho konceptu jsem se rozhodla do práce zařadit i jeho další dílo Rozpravy o deseti knihách Tita Livie, které osvětluje blíže některá z autorových stanovisek **které se zabývají čím? Proč se domníváte, že tato další kniha umožní „lepší pochopení“ ? čeho a proč?**

Potom se věnuji dvěma dílům Francise Bacona a to konkrétně Nové Atlantidě a Esejům. **Proč právě Baconovi a ne někomu jinému? Jakými tématy se B zabýval a co mají společného s Machiavellim? Lze oba přístupy srovnat? V čem, jak a k čemu to je užitečné?** Stejně jako Machiavelliho shrnuji hlavní myšlenky těchto děl a hledám mezi nimi souvislosti. **píšete velice obecně, buďte konkrétní!**

Na konec **přistoupím** ke zhodnocení **dvou z obou?** konceptů, kteří oba autoři zmiňují, a uvedu nejprve jeden příklad z minulosti českého národa a po té druhý koncept zasadím do kontextu současné situace v České republice. **pište konkrétněji, ať neodradíte čtenáře – já jsem tedy zatím docela odrazený...**

PIŠTE FAKTICKY, S VĚTŠÍ HLOUBKOU A REFLEXIVITOU (jakými tématy se daný autor zabýval, proč se jimi zabýval, proč si myslíte, že jsou tyto koncepty užitečné i dnes a v čem jsou využitelné a proč. Co si o tom myslíte Vy sama?)

2. Přístup Machiavelliho

a. Vladař

Snad neznámější Machiavelliho dílo bylo napsáno pro Lorenze Medicejského **kdo to byl a kdy vládl a s jakým úspěchem či neúspěchem – buďte všude konkrétní!** jako doporučení

toho, jak vládnout. Lorenzo měl podle Machiavelliho potenciál na sjednocení Itálie a zavedení nového uspořádání a zákonů **a jaké bylo staré uspořádání tehdejší Itálie?**. Měl se však vyvarovat chyb, které v minulosti udělali jeho předchůdci. Orientace na analýzu minulosti – především antiky a autorovi nedávné minulosti - je ve Vladaři i v jiných Machiavelliho dílech velmi patrná (více v Rozpravách).

Základními pilíři **tohoto díla** jsou tři političtí aktéři: vladař, vojsko a lid. Vladařem rozumíme nejen krále jako nejvyšší a nejmocnější postavu v celém státě či království. Jedná se o člověka majícího moc nad určitým územím, obyvatelstvem na něm a samozřejmě nad vojskem.

Vladař by měl dodržovat několik základních pouček, aby se udržel na svém postu. Je veřejnou osobou, na kterou se upírají zraky jak poddaných, tak vojska, proto by jim měl jít ve všem příkladem. Má působit majestátně, důstojně, úctyhodně, spravedlivě a transparentně. Jsou to všechno velké ctnosti, které nemá jen tak někdo. Jak tedy vladař dosáhne, aby takto ctnostně před ostatními působil? Především se zalíbí lidu i vojsku, jestliže bude vítězit v bitvách. Válka je hlavní starostí panovníka a měl by na ni neustále přemýšlet – v podstatě by měl nechat úředníky zemi spravovat a sám má přemýšlet nad diplomacií a nad dobýváním nových území. Ovšem, aby mohl přenechat správu úředníkům, musí si dát pozor na to, jaké lidi do úřadu vybírá, aby z něj neudělali krutovládce, protože podle správců a ministrů budou lidé posuzovat i panovníka a to mu může být osudným v případě spiknutí. „*Nejspolehlivější pevností je vláda, která nevyvolává nenávisť lidu.*“ [Machiavelli 1986 : 69] Vůbec obklopit se těmi správnými lidmi je zásadní věc, která souvisí s transparentností a moudrostí. Lid zajímá s kým se panovník radí a proč a má-li lid pochyby nebojí se to dát zřetelně najevo, proto má panovník osvětlovat, jaké důvody jej vedou k výběru svých „zaměstnanců“. Nicméně není to jen o tom, mít pod sebou moudré rádce, kteří mají myslet na blaho země a panovníka, protože pokud panovník sám není moudrý, jsou i dobré rady zbytečné. Vládce nemůže být nestranný, naopak jeho angažovanost je mu spíše ku pomoci za předpokladu, že jeho rozhodnutí jsou rychlá a rázná. Rychlost a ráznost rozhodnutí se ale odráží od neustálého přehledu nad situací ve svém panství i mimo něj. Neustálý přehled je nutný, protože ke změně podmínek dochází nepřetržitě a vnímání těchto změn dává možnost přizpůsobit se situaci rychleji a jednat rázněji. Flexibilita je tedy podle Machiavelliho „*zárukou trvalého úspěchu*“. [Machiavelli 1986 : 77]

Vojsko a násilí je nástrojem panovníka a ten se jej nesmí bát použít. Důležité je mít vlastní vojsko, kterému ideálně velí sám vladař. Je to opatření jednak proti neoddanosti cizího, pomocného nebo koupeného vojska a také proti silné osobnosti vojevůdce, ke kterému

by vojáci mohli získat větší náklonnost než ke králi a zemi. Jakkoli je vlastní vojsko důležité, nikdy nesmí být upřednostněno nad lidem. Velký důraz na vojsko a válčení je indikátorem toho, že využití násilí není Machiavellim odsuzováno. Dokonce považuje za nejlepší a nutné, když vládce všechny své nepřátele vyvraždí. Násilí však nesmí mít dlouhého trvání – jedná se o rychlý a radikální zákrok. Možnost využití násilí také poukazuje na skutečnost, že všichni lidé mají kromě dobrých, i ty špatné vlastnosti, kterých využívají, aniž by se přetvařovali. Důležité pro panovníka je vědět, kdy si může dovolit násilí, nedodržení slibů a podvody použít, aby si nepoškodil reputaci.

Jako závěrečnou myšlenku Vladaře bych vyzdvihla, jak náboženství může plány panovníka ovlivnit. Machiavelli neodsuzuje křesťanství a víru v Boha, ale podotýká, že tato víra lidí svádí k pasivitě vůči svému životu, protože Bůh (jako osud) jim už předurčil všechno, co se jim, kdy stane a oni s tím už nic nezmůžou. Machiavelli ale věří v „*organizovanou sílu*“ [Machiavelli 1986 : 76] člověka, která se může postavit nepříteli osudu. „*Svobodná vůle člověka není jen prázdné slovo. Všechno je z poloviny dílem osudu a z poloviny ... dílem člověka*“. [Machiavelli 1986 : 75]

Schematizujte výše uvedené poznatky, proveďte je s převažujícím typem politického systému v tehdejší Itálii a se současnými zeměmi, které odpovídají politickou konstelací tedejšímu systém a/nebo jsou využitelné pro současné politické aktéry

b. Rozpravy o prvních deseti knihách Tita Livia

Stejně jako Vladař i Rozpravy jsou dílem psaným pro dva schopné muže, kteří měli potenciál stát se hlavou Itálie. Nabízí se otázka, proč Machiavelli nevyužil své poznatky pro sebe a nestal se sám králem? Odpovědí je, že přesně znal, kde je jeho místo, v čem vyniká a jaké jsou jeho limity. Řídil se totiž pravidlem prospěšnosti celku a tak věděl, že své zemi udělá službu, když zůstane analytikem minulosti a rádcem přítomných „velkých“ mužů.

Rozpravy opět zdůrazňují, jak důležité je věnovat pozornost minulosti, neb ta se dokola opakuje, resp. se v čase střídá dobro a zlo, protože vše má omezenou existenci. Pouze svět jako celek zůstává neměnným. Za dobrý příklad si nelze vzít ledajakou historii - hledání podobenství v antice a hlavně římské říši a republice je zde více než patrné: „*Historie římské republiky je doslova učebnicí problémů, s nimiž se setkávají zákonodárci tohoto státního zřízení...*“ [Machiavelli 1986 : 245]

Tímto citátem jsme se dostali k tomu hlavnímu, čemu je v Rozpravách věnována pozornost – k republice. Často ji porovnává s monarchií a ve většině případů považuje republiku za lepší formu zřízení. Stát alespoň blížící se k ideálně podobně republiky by byl

kombinací antické Sparty a Benátek z doby autora. Neznamená to ale, že by ji viděl čistě skrze „růžové brýle“, uvědomuje si i její nedostatky, které jsou způsobeny spíše nepolepšitelnou lidskou povahou než samotnou formou zřízení. Republika nabízí větší možnosti kontroly řízení státu prostřednictvím institucí, které zavádí. O ústavu by mělo dbát více lidí, čímž se omezí moc jednotlivce, jehož svrchovanou moc označuje Machiavelli jako „*nebezpečnou*“. [Machiavelli 1986 : 227] Není to opatření jenom vůči mocichtivým jednotlivcům, ale také proti nerozhodným a snadno ovlivnitelným vládcům, kteří by mohli ochromit chod státu. Člověk je hnán strachem o sebe, který se projevuje touhou po výsadním postavení, nad ostatními lidmi a nad úřady, a následným získáním moci, která ho zkazí natolik, že pod záminkou obecného dobra činí sobecké zlo. Takový lidé jsou pro republiku hrozbou a tak by v ní měla existovat zákonná soustava, která se s nimi vypořádá. Zavedení soudů – jako institucí sloužících lidu – působí na republiku jako zpevňující faktor. Jednak umožňuje průběžně ventilovat neshody mezi lidmi, které by se jinak hromadily a při nejbližší demonstraci by napáchaly větší škody, a za druhé se na nich může vládce a vyšší úředníci očistit od pomluv.

To, jak úspěšná republika je se odvíjí od stavu její „*prohnilosti*“. [Machiavelli 1986 : 252] Jsou silné a slabé republiky stejně jako jsou morálně silní a slabí její vládcí, ale také lid. Výhodou silných republik je hodně svobody, důvěry a naopak málo kontroly. Slabou a prohnilou republikou je na vině především špatná vláda a jestliže je vláda špatná, nedá se očekávat, že lid bude lepší – „*Lid odráží panovníka...*“. [Machiavelli 1986 : 257] Důležité je starat se o republiku hlavně v začátku její existence, aby nedošlo ke ztrátě respektu v představitele státu, což se stává po vymření generace, která si demokracii vymohla. Proto je potřeba připomínat lidu dobré základy státu a spojovat národ.

Republika rozhodně nevytlačuje důležitou roli vladaře a ani vojska, spíše je oběma aktérům ku pomoci. Vojsko je stále základem moci a kdo ho nemá, měl by se stydět. Monarchie a její princip dědičnosti pokulhává v tom, že ne každý král je bojovník. V republice je, ale možnost zvolit si vládce tak, aby každý z nich byl schopný vojevůdce. Samotné vojsko (samozřejmě vlastní) má věřit v panovníka a Machiavelli požaduje, aby mělo všechny vlastnosti ideálního vladaře. V Rozpravách dochází k lepšímu objasnění, proč je využití válek a vraždění podle Machiavelliho „v pořádku“. Obhajuje je obecnou prospěšností a veřejným blahem, což je nejvyšší princip, kterým by se měl řídit každý, kdo se podílí na řízení země nebo chce být politicky činným. Problémem je, že lid neumí bezprostředně po násilném aktu takto pozitivně posuzovat činy svých panovníků, což se mnohým vládcům vymstilo.

I v čele republiky by měl stát silný jednotlivec. Tentokrát je více kontrolován a musí čím dál tím víc naslouchat lidu. Spolehlivost lidu spočívá v zaručené správnosti veřejného mínění, které vyplývá menší sobeckostí, než jaká se očekává u vládců. Nevýhodou veřejného mínění je jeho lehká ovlivnitelnost libivými proslovými demagogů. Obecně má vládců republiky uznávat svobodu, být rozhodný a angažovaný, ostatně „*nadstranickost není v lidských silách*“. [Machiavelli 1986 : 237] Lid v republice pocítuje větší sílu, je srdnatý a často jedná v hněvu. Vladař musí vnímat rozpoložení svých poddaných a v čas je buď materiálně uchlácholit nebo využít svého řečnického umění.

Ad ibidem - Schematizujte výše uvedené poznatky a aplikujte na současnost

3. Přístup Francise Bacona

a. Nová Atlantida

Na rozdíl od Machiavelliho nepíše Bacon Novou Atlantidu ani Eseje pro konkrétního člověka. Cílem jeho děl je udělat z lidí lepší a „*důstojnější tvůrce doby*“. [Zůna in Bacon 1980 : 104] Obě díla jsou stylisticky laděná do čtivého slohu. Bacon v Nové Atlantidě hojně využívá barvitých popisů. Nová Atlantida vykresluje fiktivní události odehrávající se ve fiktivní zemi. Námořníci se plaví Jižním oceánem a narazí na ostrov Bensalem, o kterém nikdy neslyšeli. Kvůli zákonům omezujícím styk s cizinci nejprve na ostrov nemohou, ale po určitém čase poznají pohostinnost obyvatelů ostrova.

Bensalem si bere vše kladné z křesťanství a z vědy. Ač je v zemi svoboda vyznání, křesťanství hraje prim. Křesťanství zaručuje veškeré morální chování – lidé jsou dobrotiví, monogamní, laskaví, přívětiví a s cizinci zachází bratrsky. Přírodu a její zákony stvořil Bůh a tyto dva principy tedy fungují v souladu. Z pohledu vědy bensalemští oplývají smyslem pro pořádek a potřebou vysvětlovat věci, tak jak jsou – pravdomluvností.

Země je řízena především Šalamounovým domem, ale důležitou roli v ní mají také vládců, kteří jsou odlišní o těch, které popisuje Machiavelli. V knize je uveden vojevůdce, který zvítězil bez boje a druhý moudrý vládců, který uvedl v platnost zákony o zákazu mořeplavectví a zákazu vstupu cizinců na Bensalem – vše pro ochranu Bensalemu. Těmto zákonům odpovídají dvě výjimky: pravidelné výpravu členů Šalamounova domu a lidskost (poskytnutí pomoci cizincům). Šalamounův dům je instituce jejímž smyslem je „*poznávat příčiny a skryté pohyby věcí*“. [Bacon 1980 : 33] Ve prospěch společnosti provádí výzkumy, které by vedly k pokroku. K tomuto účelu staví např. speciální vysoké věže, lázně, ohrady pro pokusy na zvířatech, stroje... Nechtějí se spoléhat na náhodu, jejich cílem je jistota vědění.

Také mají v rukou moc nad tím, které výzkumy zveřejnit a o kterých raději pomlčet. Spravedlivě se snaží odměnit vynálezce a přičíst jim veškeré zásluhy. Jako jediní mají povoleno na dvanáct let vyplout do nám známých zemí, kde tajně sbírají informace o pokrocích ve vědě ostatních států a tyto informace poté opět dovezou do Bensalemu.

V knize je popisován obřad Rodinné slavnosti, která slouží jako nástroj určité rodinné politiky. Stát zaplatí tuto slavnost každému občanovi, který má více než třicet potomků, kteří jsou starší tří let. Později z textu vyplývá, že tato odměna náleží pouze mužům, přičemž se od lidí vyžaduje věrný manželský svazek, tudíž teoreticky by na odměnu nárok měla mít i žena, u které se navíc dá pokrevní příbuzenství určit snáz než u muže. Na slavnosti hlava rodiny uděluje rady, řeší rodinné problémy a všechny jeho příkazy vůči rodině musí být splněny – to kontroluje státní pověřenec. Obřad je spojen i s odměněním vybraných potomků materiálně a symbolicky. Rodiny, ve kterých slavnost proběhla jsou váženější, neboť král se stane jejich dlužníkem (za to, že mu zvýšili počet obyvatelstva).

V mořeplavcích Bensalem vyvolává představu až neuvěřitelné dokonalosti a pokrokovosti a jelikož text není zakončen, nevíme zda tato země námořníky nezlákala natolik, aby v Bensalemu zůstali.

Ad ibidem - Schematizujte výše uvedené poznatky a aplikujte na současnost

b. Eseje

Mezi nejdůležitější principy, které Bacon zmiňuje patří lidumilnost a zvyk. Lidumilnost považuje za přirozený lidský stav a definuje ji jako „*to, co působí k blahu lidí*“. [Bacon 1980 : 61] V návaznosti na Novou Atlantidu – člověk lidumilný k cizincům se podle Bacona cítí být občanem celého světa. Ovšem bez iluzí o člověku pak připouští, že někteří milosti druhých zneužívají. Co se zvyku týče tvrdí, že člověk jedná ze zvyku a zvyk je tedy „*nejvyšší správce lidského chování*“. [Bacon 1980 : 83] Jestliže člověk nemá lidumilnost ve zvyku, nemáme brát vážně jeho přísliby. Nahrává tomu i Baconovo přesvědčení o tom, že lidé rádi lžou. Měli bychom předcházet tomu, aby se lež stala zvykem, jinak zkazí člověka navždy. Spásu a nápravu člověka může zajistit jedině studium.

Z Baconových úvah o rodině a lásce vyplývá, že obojí je spíše oslabení zdravého úsudku. Svobodní lidé svoji energii a prostředky spíše vkládají do veřejně prospěšných aktivit než ti ve svazku. Část lidí ale samozřejmě sleduje spíše své cíle a spíše společnosti škodí. Bacon lásku a manželství úplně nezavrhuje, jen říká, že obojí se má držet zkrátka. V souvislosti s rodinou se také vyjadřuje k dětem a jejich výchově. Podotýká, že mezi

sourozenci nikdy nemůže být rovnost a říká, že rodičovská láska nemůže být ke všem dětem stejná. Rodiče by měli své děti podporovat (finančně) a vychovávat, aby z nich vyrostli lepší občané.

Oproti Machiavelliho vladaři působí Baconova představa poněkud mírumilovně. Je to člověk, který odpouští, nemstí se a v rozhodování postupuje opatrně a obezřetně. Přetvářka a lhaní jsou akceptovatelné jen krajních případech. Bacon připouští, že k angažovanosti vladaře dochází, ale nevnímá to jako pozitivní, bezpečnou variantu. Panovník musí být silnou osobností, který nepodlehne podezřívavosti a nezbyvá mu, se smířit s faktem, že ostatní sledují své vlastní cíle. Jeho mlčenlivost svědčí o rozvážnosti, ale někdy může v lidu vyvolat pochyby, proto se s ní musí vladař naučit zacházet.

Stát má podle Bacona čtyři pilíře: náboženství, spravedlnost, státní radu a poklad. V každém státě dochází k veřejným sporům kvůli velké chudobě nebo nespokojenosti. Zášť lidé chovají hlavně k ministrům a vyšším státním úředníkům, což podle Bacona vytváří nenávist ke státu jako celku. Vláda by měla zajistit, aby si ji lidé vážili a peníze se nehromadili u vládnoucí menšiny. Dále je zde náznak možná trošku odlišné politiky na rozdíl od Nové Atlantidy, protože vládě nemá jít předně o zvýšení počtu obyvatel, ale spíše o výchování lidí schopných práce (ne šlechty).

Ad ibidem - Schematizujte výše uvedené poznatky a aplikujte na současnost

4. Zhodnocení využití konceptů Machiavelliho a Bacona v praxi

Sumarizujte zde, o čem pojednává Machiavelli a Bacon a jak jsou jejich přístupy využitelné dnes, v návaznosti na to, o čem v této kapitole pojednáváte

a. Naše minulost – předpověď Machiavelliho

Na úvod jsem si vybrala jeden příklad z historie českého národa jako ilustraci toho, jak může dopadnout kombinace podmínek stanovených Machiavellim a dodržení Baconova doporučení.

Machiavelli říká, že žije-li lid dlouho v monarchii (nebo v jiném totalitním uspořádání), tak po jejím svržení neumí s nově nabytou svobodou zacházet. Je to nový stav, kterému se neumí přizpůsobit, čehož mohou využít mocnější sousední státy nebo jednotlivci uvnitř státu, kteří jsou hnáni touhou po moci. Takový stát skončí zákonitě opět v zajetí.

Češi byli po dlouhá léta v područí Habsburské monarchie a demokracii, kterou se pokusili nastolit, nevydržela dlouho (v porovnání se staletými fungování habsburského císařství). Hitler viděl příležitost **kdy, v čem a proč?** a chopil se jí. S pomocí ostatních státu

jakých? se mohli češi zase osamostatnit kdy, jak, proč, za jakých okolností?, ale svoboda opět nevydržela. Zapůsobil vliv Sovětského svazu nejasné, konkrétněji, kterému nahrála i povaha našeho tehdejšího prezidenta, která se řídila spíše Baconovými zásadami trvalosti (uplatněné v zákonech o mlčenlivosti před cizinci), neměnnosti a opatrnosti. Beneš chtěl zachovat jednotnost Národní fronty a její trvalost i po podání demisí nekomunistických ministrů. Navíc se obával reakce lidu. Tak se stalo, že jsme se dostali do dalšího totalitního režimu.

Do budoucna se ukáže, jak dlouhé trvání bude mít naše současné demokratické trvání, když minulost a Machiavelliho teorie střídání „dobra a zla“ hovoří pro znovuoobnovení totalitního zřízení dříve či později. Informace jsou schematizující a útržkovité, pieště podrobněji, jasněji, formálněji, s případnými odkazy do ppč

b. Naše současnost – prezident jako vladař podle Machiavelliho nebo podle Bacona?

V následující části se pokusím zhodnotit, zda je v současnosti možné být ideálním vladařem podle Machiavelliho a Bacona. Ke srovnání s jejich představami použiji současnou podobu prezidentského úřadu v České republice.

Význam vlastního vojska už v našich poměrech nemá takovou důležitost jako v dobách Machiavelliho. Přestože Ústava činí z našeho prezidenta vrchního velitele ozbrojených sil, jen těžko by se dalo říct, že jediné nad čím naše hlava státu přemýšlí je válka. A pokud mluvíme o armádě – rozhodně to není armáda oddaná prezidentu jako spíše celému národu. Pro zajímavost jsem zkoušela na internetových stránkách našeho současného prezidenta (<http://www.zemanmilos.cz/cz/>) do vyhledávače zadat hesla „válka“, „armáda“, „vojenství“, „vojsko“ a v žádném veřejném prohlášení tato slova ani nepoužil. Proč tomu tak je? Na druhou stranu heslo „mír“ bylo obsaženo ve více než třiceti prohlášeních. Současnou armádu Česká republika, ve smyslu válečného boje, využívá skutečně pouze v kooperaci s jinými zeměmi k dosažení a udržení míru ve vzdálených zemích. Shrnutím tedy je, že na rozdíl od Machiavelliho vladaře, český prezident nemá vlastní armádu???????, nevede války za účelem dobývání nového území a snaží se ve spolupráci s jinými státy o zachování míru jde ale o opak války a tím i o skrytou byť jen potenciální hrozbu, akorát diskurs je pozitivistický!?. Ani do budoucna nehodnotím využitelně použití Machiavelliho koncepce, myslím, že by muselo dojít k velké světové válce a i tak by Česká republika vzhledem ke své velikosti a poloze nemohla hrát důležitou roli.

K otázce nadstranickosti se vyjadřují Bacon i Machiavelli, ovšem každý jinak. Bývalý i současný prezident české republiky se považovali za prezidenty „všech občanů“. Je to spíše

Baconovská snaha angažovanost popřít a být nestranným presidentem. Angažovanost je tedy vnímána jako slabina a prezidenti ji nevyužívají (jak by si Machiavelli přál) ve svůj prospěch. Čas ukazuje, že určitá angažovanost se přece jen dere na povrch. V případě Miloše Zemana (ač to popírá) se projevuje náklonnost k SPOZ a částečně i k ČSSD, i když v případě ČSSD „fandí“ spíše svým favoritům. Jako příklad uvádím březnový sjezd ČSSD na kterém Zeman vyjádřil náklonnost k hejtmanům a naopak nesympatie k hlavním představitelům TOP 09, ODS a LIDEM. [Samek, Pálková 2013]

Dalším bodem srovnání **kde jste vzala kritéria srovnání? Jaká to v souhrnu jsou a jak vyplývají z koncepcí Machiavelliho a Bacona, o kterých píšete výše? Tyto informace byste měla uvést na začátku této hodnotící kapitoly, že budete srovnávat, ukazovat příklady v oblastech (pomocí těch a těch kritérií)** je rozhodnost a ráznost (Machiavelli) vs. obezřetnost a „bezpečné“ rozhodování (Bacon). Lukáš Dolanský ve svém článku tvrdí, že záleží na prezidentu, kterou variantu si vybere, protože právní řád mu umožňuje obě. Zároveň hodnotí Václava Klause jako spíše pasivního pozorovatele, který volí tu opatrnější cestu. [2007 : 8] V kontrastu s ním možná pro veřejnost momentálně působí Miloš Zeman, o kterém zahraniční tisk píše jako o muži, který si uvědomuje svou moc a vůbec není zdrženlivý. [Lidové noviny, Česká tisková kancelář 2013] Z tohoto usuzuji, že všeobecná představa o hlavě státu je řízena především Baconovými myšlenkami s tím, že prezident by měl nechat hlavní rozhodovací moc předsedovi vlády. Člověk s ráznou povahou na tak vysokém postu pak působí jako nekontrolovatelná hrozba.

Když výše zmíněné aspekty shrnu, shledávám, že současná společnost lépe akceptuje model vladaře podle Bacona. Je možné, že v budoucnu bude provedena analýza podobná těm, které dělal Machiavelli a zjistí se, že prezident, který působí razantněji a více využívá své moci (doufejme ve prospěch veřejnosti), má ve výsledku větší úspěch. Bohužel souhlasím s Machiavellim, že lid nepočká a bude jednat v afektu, když mu nebude něco po vůli, a bude jednání prezidenta hodnotit dříve, než pozná dlouhodobé dopady jeho úmyslů.

5. Závěr

Koncept Machiavelliho ve velké míře odpovídá jeho historické epoše, ve které mezi sebou Evropa hojně válčila. Dnes jsou jeho doporučení stále relevantní, některé však pouze v omezené míře (tímto narážím na význam armády). Jeho postup analýzy minulosti hodnotím jako užitečný, leč ne každý se jemu může věnovat, vzhledem k individuálním předpokladům. Rozpoznat stav současné situace, trefně jej přirovnat k událostem minulým a na tomto základě

postavit doporučení pro současné hlavy státu je zajisté také otázkou dokonalé znalosti světové historie.

Přes dlouhá staletí přetrvává dichotomie vědeckého a náboženského, ačkoliv se mnozí snaží tyto dva údajné protipóly sjednotit podobně jako Bacon zamýšlel. Nicméně žádná vláda vědců se v současném světě nekoná a zůstává utopií. Vyloučení vědy z řízení, ale neznamená její znehodnocení. Mnoho státu, které dlouhou dobu podporují výzkum, si najdou odvětví, ve kterém nad ostatními vynikají. Na druhou stranu žádná ze současných zemí není pokrokem nadřazená v takové míře jako v Nové Atlantidě Bensalem.

Oba autoři a jejich díla v sobě nesou hodnotu, která může být využita k lepšímu jednání jednotlivců nejen v mocenských pozicích. Proto by se na jejich přínos nemělo zapomínat. Nikdo však nemůže jejich doporučení nekriticky přebírat bez toho, aniž by uměl porovnat jejich světlé i stinné stránky.

6. Zdroje

Bacon, Francis. 1980. *Nová Atlantida a Eseje*. Praha : Mladá fronta.

Dolanský, Lukáš. 2007. „The right man at the right time.“ *New Presence: The Prague Journal of Central European Affairs* 9 (2): 8. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=8170a6cf-b0c2-4c18-80b4-10d36243d05e%40sessionmgr4004&vid=1&hid=4204>

Lidové noviny, Česká tisková kancelář. 2013. „Král Miloš I. je opojený mocí, píše o Zemanovi Rakušané a Němci.“ [online] Praha : Lidové noviny [cit. 1. 12. 2013]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/kral-milos-i-je-opojeny-moci-pisi-o-zemanovi-nemci-a-rakusane-pl4-/zpravy-svet.aspx?c=A130808_092432_ln_zahranici_mtr

Machiavelli, Niccoló. 1986. *Úvahy o vládnutí a o vojenství*. Praha : Naše vojsko.

Samek, Martin, Pálková, Šárka. 2013. „Jako občan Miloš Zeman si přeje vítězství ČSSD a jednobarevnou vládu.“ [online] Praha : Lidové noviny [cit. 1. 12. 2013]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/milos-zeman-prenesl-projev-na-sjezdu-cssd-fg4-/zpravy-domov.aspx?c=A130315_125846_ln_domov_sm